

Rada
Európskej únie

V Bruseli 21. júna 2018
(OR. en)

10306/18

SOC 431
EDUC 264

POZNÁMKA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Dátum:	21. júna 2018
Komu:	Delegácie
Č. predch. dok.:	9724/18 + COR 1 + COR 2
Predmet:	Integrované politiky zamerané na vývin v ranom detstve ako nástroj na znižovanie chudoby a podporu sociálneho začlenenia – závery Rady

Delegáciám v prílohe zasielame závery Rady o integrovaných politikách zameraných na vývin v ranom detstve ako nástroji na znižovanie chudoby a podporu sociálneho začlenenia, ktoré Rada prijala na zasadnutí 21. júna 2018.

Integrované politiky zamerané na vývin v ranom detstve ako nástroj na znižovanie chudoby a podporu sociálneho začlenenia

závery Rady

UZNÁVAJÚC, ŽE

1. Presadzovanie a ochrana práv detí, boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu detí a poskytovanie rovnakých príležitostí všetkým deťom bez ohľadu na ich sociálne, kultúrne, etnické alebo iné zázemie sú základnými cieľmi Európskej únie. V Charte základných práv EÚ sa vyhlasuje, že deti majú právo na takú ochranu a starostlivosť, aká je potrebná pre ich blaho a že pri všetkých opatreniach prijatých orgánmi verejnej moci alebo súkromnými inštitúciami, ktoré sa týkajú detí, sa musia v prvom rade brať do úvahy najlepšie záujmy dieťaťa;
2. Európska únia a jej členské štáty sa v kontexte stratégie Európa 2020 zaviazali k znižovaniu chudoby a sociálneho vylúčenia, a to aj u detí. V roku 2016 bolo v Únii stále 24,8 milióna detí vystavených riziku chudoby a sociálneho vylúčenia. Toto zostáva dôležitým problémom, pretože chudoba detí negatívne vplýva nielen na priame blaho detí, ale aj na celú spoločnosť. V prípade detí, ktoré vyrastajú v chudobe a sociálnom vylúčení, je menej pravdepodobné, že sa im bude dariť v škole, že budú zdravé a že neskôr v živote využijú svoj plný potenciál. Z hľadiska spoločnosti chudoba a sociálne vylúčenie detí ohrozujú vývin detí a znemožňujú im čo najlepšie využiť svoj talent, pričom dôsledkom môže byť potreba podpory pre tých, ktorí sú v núdzi, počas celého ich života;
3. V Európskom pilieri sociálnych práv vyhlásenom v roku 2017 sa vyzýva na boj proti chudobe z pohľadu práv dieťaťa, pričom sa v ňom ako zásada stanovuje, že deti majú právo na ochranu proti chudobe, deti zo znevýhodneného prostredia majú právo na osobitné opatrenia na podporu rovnosti príležitostí a deti majú právo na cenovo dostupné a kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve;

4. Stanovením barcelonských cieľov sa Európska únia a jej členské štáty zaviazali, že do roku 2010 zabezpečia poskytovanie formálnej starostlivosti o deti pre minimálne 90 % detí v Únii vo veku od troch rokov do veku povinnej školskej dochádzky a pre minimálne 33 % detí vo veku do troch rokov. Tieto ciele boli znovu potvrdené v Európskom pakte pre rodovú rovnosť na obdobie rokov 2011 – 2020. V strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave sa tiež stanovil cieľ, aby sa do roku 2020 minimálne 95 % detí (vo veku od 4 rokov do veku povinnej školskej dochádzky) zapojilo do vzdelávania v ranom detstve.
5. Prvé roky vývinu dieťaťa sú zásadné pre formovanie zdravia detí, ich učenia sa, správania a sociálneho začlenenia a ovplyvňujú priebeh celého ich života. V tejto súvislosti patria politiky a služby zamerané na vývin v ranom detstve medzi kľúčové nástroje na predchádzanie chudobe a sociálnemu vylúčeniu a na riešenie týchto problémov tým, že prerušujú medzigeneračný cyklus znevýhodnenia a podporujú sociálnu mobilitu;
6. Po ratifikácii Dohovoru OSN o právach dieťaťa sa všetky krajiny snažia zabezpečiť, aby sa žiadnemu dieťaťu neodopieralo právo na prístup k základným službám v oblasti ranej zdravotnej starostlivosti vrátane ranej preventívnej zdravotnej starostlivosti, výživy a kvality života s osobitným zameraním na práva detí zo znevýhodneného prostredia;
7. Závazok odstrániť chudobu, zabezpečiť zdravý život, odstrániť násilie a sexuálne zneužívanie a podporovať blahobyt pre všetkých v každom veku a poskytovať inkluzívne a spravodlivé kvalitné vzdelávanie na všetkých úrovniach vrátane raného detstva je neoddeliteľnou súčasťou cieľov trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030;
8. Investovanie do vývinu v ranom detstve je vysoko nákladovo efektívne, pretože sa ním predchádza verejným výdavkom v budúcnosti na prekonanie dôsledkov nedostatočného vzdelania, zručností a problémov so zamestnaním sa, ktoré vedú k chudobe a sociálnemu vylúčeniu;

ZDÔRAZŇUJÚC, ŽE

9. Boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu detí a podpora kvality života detí si vyžaduje multidimenzionálny a integrovaný prístup založený na troch hlavných pilieroch, ktorými sú prístup k primeraným zdrojom, prístup k cenovo dostupným a kvalitným službám a právo detí na účasť, ako sa uvádza v odporúčaní Komisie 2013/112/EÚ s názvom Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia;
10. Investovanie do vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve je veľmi dôležité nielen na zníženie nerovností v mladom veku, ale aj na predchádzanie riziku chudoby a vylúčenia v dospelosti tým, že sa položia základy pre úspešné celoživotné vzdelávanie, sociálnu integráciu a zamestnateľnosť. Účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve je prospešná pre všetky deti, ale osobitne dôležitá pre deti zo znevýhodneného prostredia, pretože je kľúčom pre lepšiu adaptáciu sa na školu a učenie sa, ako aj pre predchádzanie nerovnostiam a ich riešenie včasným zasiahnutím. Často je oveľa menej pravdepodobné, že deti z menšinových skupín a z rodín s nízkymi príjmami sa prihlásia do vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. Je preto nevyhnutné, aby sa pre deti zo znevýhodnených prostredí zaručil rovnaký prístup ku kvalitným všeobecným službám;
11. Zásahy do vývinu v ranom detstve musia byť zamerané na dieťa a musia sa sústrediť na všetky aspekty vývinu a kvality života dieťaťa. Na podporu rastu a zdravia detí, na zabezpečenie včasného zistenia problémov a včasného zasiahnutia vrátane prístupu k všeobecným preventívnym zdravotníckym službám a rehabilitačným službám, na zaručenie príležitostí na kvalitné učenie sa v ranom detstve a na zabránenie zanedbávaniu, násiliu a iným rizikám sú potrebné integrované a multisektorové politiky. V tejto súvislosti je kľúčovým prvkom dobrá koordinácia a interakcia medzi zdravotníckymi, vzdelávacími, sociálnymi systémami a systémami na ochranu detí;

12. Základom sú integrované a koordinované prístupy na tej úrovni, na ktorej sa poskytujú služby zamerané na vývin v ranom detstve, a najmä na miestnej úrovni. Nesmierne dôležité je, aby boli k dispozícii vyškolení poskytovatelia služieb a odborníci. Investovanie do pravidelnej odbornej prípravy profesionálov, a to aj v záujme lepšej interakcie a partnerstva s rodičmi¹, ako aj v záujme práce s deťmi a rodinami zo znevýhodnených prostredí, je prospešné nielen z hľadiska zlepšenia prístupu k službám, ale aj z hľadiska ich kvality;
13. Keďže za zdravie, kvalitu života a vývin dieťaťa sú v prvom rade zodpovední rodičia, potrebujú primeranú podporu. Veľmi dôležitými prvkami sú podpora programov sociálneho začlenenia a účasti otcov a matiek na trhu práce, poskytovanie finančnej podpory a prístup k službám. Potrebné sú prístupy zamerané na rodinu. Dobre navrhnuté národné politiky zamerané na rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom, ako sú napríklad dovolenky súvisiace s rodičovstvom a pružné formy organizácie práce, môžu tiež podporiť účasť oboch rodičov na trhu práce, ako aj povzbudiť do rovnomernejšieho delenia si rodičovských povinností medzi matkami a otcami. Existencia, dostupnosť a cenová dostupnosť kvalitných služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve uľahčuje rodičom zosúladiť ich pracovné a rodičovské povinnosti, a tak im umožňuje zostať v platenom zamestnaní alebo sa doň vrátiť, čo je z rôznych hľadísk dôležité pre kvalitu života a vývin detí;
14. Služby vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve sú kľúčovým prvkom politík zameraných na vývin v ranom detstve, ale formálni poskytovatelia starostlivosti a vychovávatelia nie sú jediní, ktorí nesú zodpovednosť za celkový vývin dieťaťa v ranom detstve. Rodičia musia byť dobre informovaní, podporovaní a vedení, keď sa o dieťa starajú doma, a to aj pred vstupom do formálneho systému. V tejto súvislosti sú veľmi dôležité osvetové činnosti, najmä pre najzraniteľnejšie komunity. Postupy, ktoré prehlbujú partnerstvo medzi rodičmi a službami vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve majú osobitne pozitívny vplyv na deti zo znevýhodnených prostredí;

¹ Všetky body v týchto záveroch, v ktorých sa odkazuje na rodičov, sú relevantné aj pre opatrovníkov a primárnych poskytovateľov starostlivosti.

15. Kľúčovým prvkom vývoja účinných stratégií je kombinácia všeobecných politík, ktoré podporujú kvalitu života a vývin všetkých detí, a cielených politík zameraných na najzraniteľnejšie rodiny, ktoré však nie sú stigmatizujúce. Postupy, ktoré stimulujú multidisciplinárne prístupy, mobilnú prácu v komunitách, návštevy v domácnostiach, výchovu k rodičovstvu, rodinné poradenstvo a usmerňovanie, zapojenie mediátorov zo znevýhodnených skupín a komunít, poskytovanie bezplatného prístupu k službám a podnecovanie na využívanie služieb, by mohli prispieť nielen k zaradeniu do vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ale aj k všeobecnému zlepšeniu rodinnej starostlivosti a kvality života a vývinu detí;
16. Keďže deti so zdravotným postihnutím alebo so špeciálnymi potrebami čelia viacerým prekážkam, je nevyhnutné včasné zasiahnutie a poskytnutie podpory rodičom prostredníctvom domácich a komunitných služieb. Deti so zdravotným postihnutím môžu mať problémy nielen v súvislosti s tým, že nie sú zaradené do vzdelávacieho systému, ale aj v súvislosti s prístupom do fyzického prostredia, ako aj s predsudkami a stereotypmi. Bez včasnej a primeranej podpory, ochrany a opatrení na podporu začlenenia sa tieto problémy môžu stať vážnejšie a spôsobiť celoživotné dôsledky v podobe zvýšenej chudoby a vylúčenia pre rodičov i deti;
17. Deťom odlúčeným od rodičov a/alebo rodín sa musia ponúknuť rovnaké šance na vývin a učenie sa. Základom na to, aby tieto deti mali lepší štart do života, je deinštitucionalizácia starostlivosti o deti, poskytovanie rodinnej a komunitnej starostlivosti, služieb a pomoci, investovanie do služieb prevencie a do podpory rodín a posilnenie systémov ochrany detí;
18. Zodpovednosť za organizáciu a obsah politík zameraných na vývin v ranom detstve, ako aj za politiky a služby týkajúce sa celkovej starostlivosti o deti a ich ochrany majú síce jednotlivé členské štáty, spolupráca prostredníctvom otvorenej metódy koordinácie môže však prispieť k splneniu cieľov Európskeho piliera sociálnych práv, čo si vyžaduje dôraznú činnosť na európskej, regionálnej a miestnej úrovni;
19. Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF) významne prispievajú k realizácii reforiem politík zameraných na deti, ktoré sú financované z národných rozpočtov;

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE

VYZÝVA KOMISIU, ABY

20. Naďalej podporovala práva detí a politiky zamerané na deti a rodinu tým, že ich ponechá ako prioritné oblasti vo svojom politickom programe, a to aj na obdobie po roku 2020, a aby podporovala členské štáty pri vykonávaní ich vnútroštátnych politik;
21. V súlade s rozdelením právomocí ustanoveným v zmluvách podporovala uplatňovanie zásad Európskeho piliera sociálnych práv, ktoré sa týkajú detí, a najmä práva na ochranu proti chudobe, práva detí zo znevýhodneného prostredia na osobitné opatrenia na podporu rovnosti príležitostí a práva na cenovo dostupné a kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve;
22. Naďalej podporovala a zlepšovala dialóg medzi členskými štátmi, odborníkmi, sociálnymi partnermi a občianskou spoločnosťou a uľahčovala vzájomné učenie sa a výmenu osvedčených postupov v príslušných oblastiach. Toto zahŕňa predchádzanie chudobe detí, politiky zamerané na vývin v ranom detstve vrátane integrovaných prístupov v rôznych oblastiach politiky, vysokokvalitné služby vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ako aj vplyv digitalizácie na vývin v ranom detstve;
23. V úzkej spolupráci s členskými štátmi a intenzívnejšie pokračovala v analýze a monitorovaní otázok týkajúcich sa chudoby detí a kvality života a vývinu detí;

POVZBUDZUJE ČLENSKÉ ŠTÁTNY, aby s ohľadom na svoju špecifickú situáciu

24. Zabezpečili rovnaký a spravodlivý prístup k všeobecným službám vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve v dobrej kvalite pre všetky deti tým, že budú naďalej zlepšovať:
 - ich dostupnosť s ohľadom na regionálne rozdiely a potreby,

- prístup k nim a ich cenovú dostupnosť vyváženou kombináciou všeobecných a cieľných politík, služieb a rôznych stimulov, ako aj opatrení na prekonanie prekážok a bariér,
 - ich inkluzívnosť začleňovaním detí z rôznych prostredí, so špeciálnymi vzdelávacími potrebami alebo so zdravotným postihnutím, vyhýbajúc sa segregácii a stimulujúc ich účasť a
 - ich kvalitu podporou profesionalizácie a dobrých pracovných podmienok pracovníkov v prostredí, kde prebieha vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, zlepšením vývoja učebných plánov alebo pedagogických usmernení pre prvé roky života detí, ktoré umožnia všetkým deťom, aby naplno rozvinuli svoj potenciál, zabezpečením rovnakého zaobchádzania a rovnakých príležitostí pre chlapcov a dievčatá, podporou monitorovania a hodnotenia daného prostredia v najlepšom záujme detí a uplatňovaním vhodných štruktúr riadenia;
25. Uplatňovali integrované prístupy a prístupy zamerané na deti, ktoré sa zameriavajú na všetky aspekty vývinu a kvality života detí, a aby ďalej posilňovali koordináciu a interakciu medzi zdravotníckymi, vzdelávacími a sociálnymi systémami a systémami ochrany detí, ako aj integrované a koordinované poskytovanie služieb na miestnej úrovni;
26. Naďalej podporovali rodičov prostredníctvom podpory účasti na trhu práce a rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom, poskytovaním finančnej podpory rodinám a prístupu k rôznym službám vrátane poradenstva a pomoci pre rodiny;
27. Naďalej poskytovali multidisciplinárnu podporu deťom a rodinám zo znevýhodnených prostredí – ako sú napríklad rómske deti, deti z tretích krajín s legálnym pobytom alebo deti so zdravotným postihnutím alebo so špeciálnymi potrebami, ako aj deťom v alternatívnej starostlivosti a deťom, ktoré sú obeťami násillia a zneužívania;
28. Podporovali zapojenie rodičov a postupy, ktorými sa vytvárajú a prehľbujú partnerstvá medzi rodičmi a službami vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ako aj postupy, ktoré uľahčujú aktívnu pomoc rodičom a rodinám zo znevýhodnených prostredí a komúnit;
29. Naďalej zlepšovali aktuálny zber údajov a monitorovanie základných ukazovateľov vývinu v ranom detstve a poskytovania služieb na národnej a miestnej úrovni;

30. Posilnili zapojenie všetkých relevantných verejných a súkromných aktérov a aktérov občianskej spoločnosti a spoluprácu medzi nimi pri formulovaní, vykonávaní, monitorovaní a vyhodnocovaní politík zameraných na vývin a kvalitu života v ranom detstve;
31. Na podporu politík na predchádzanie chudobe a sociálnemu vylúčeniu detí lepšie využívali európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF), a najmä Európsky sociálny fond (ESF) a Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), a to v závislosti od vnútroštátnych okolností a politických programov;

VYZÝVA VÝBOR PRE SOCIÁLNU OCHRANU, ABY

32. V rámci otvorenej metódy koordinácie v oblasti sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia naďalej uľahčoval a stimuloval zhromažďovanie a vymieňanie si nápadov, znalostí, skúseností a osvedčených postupov týkajúcich sa integrovaných politík zameraných na vývin v ranom detstve a ich vplyvu na znižovanie chudoby a sociálneho vylúčenia, a to aj prostredníctvom tematických preskúmaní a prostredníctvom programu partnerského preskúmania v oblasti sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia;
33. Naďalej monitoroval a poskytoval primeranú analýzu špecifických otázok týkajúcich sa chudoby detí a ich kvality života a vývinu, a to aj prostredníctvom európskeho semestra;
34. Naďalej spolupracoval s Výborom pre zamestnanosť, Výborom pre vzdelávanie a inými výbormi a skupinami na vysokej úrovni na úrovni EÚ, pokiaľ ide o otázky v spoločnej právomoci týkajúce sa monitorovania sociálneho vývoja a znižovania chudoby a sociálneho vylúčenia.

Referenčné dokumenty

- Charta základných práv EÚ;
- Európa 2020: stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu;
- Európsky pilier sociálnych práv;
- závery Rady o sociálnom rozmere vzdelávania a odbornej prípravy, 2010;
- závery Rady o vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve: zabezpečenie optimálneho začiatku pre všetky naše deti vo svete budúcnosti, 2011;
- odporúčanie Komisie 2013/112/EÚ s názvom Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia;
- závery predsedníctva, Európska rada v Barcelone, 15. – 16. marca 2002;
- Európsky pakt pre rodovú rovnosť 2011 – 2020;
- strategický rámec pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave 2020;
- uznesenie Európskeho parlamentu o znižovaní nerovností s osobitným zameraním na chudobu detí, 2015;
- závery Rady o rámci EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020, 2011;
- závery Rady o urýchlení procesu integrácie Rómov, 2016;
- Dohovor o právach dieťaťa (CRC);
- Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (CRPD);
- ciele OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030;
- oznámenie Komisie s názvom Ďalšie kroky smerom k udržateľnej budúcnosti Európy: Európske opatrenia zamerané na udržateľnosť, 2016;
- Eurydice „Riešenie sociálnych a kultúrnych nerovností v Európe prostredníctvom vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve“ („Tackling social and cultural inequalities through early childhood education and care in Europe“), 2009;
- návrh „kľúčových zásad rámca kvality pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve“, správa pracovnej skupiny pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve pod záštitou Európskej komisie.